

Maarten Harpertszoon Tromp (1598-1653)

Evenals alle overige marineofficieren van zijn tijd, was hij van oorsprong koopvaarder en voer in 1607, als negenjarige jongen voor het eerst mee op het fregat van zijn vader, Harpert Maartenszoon Tromp.

Koopvaarders voeren in marineverband wanneer daar behoefte aan was. In 1622, 24 jr. oud, trad hij in dienst bij de admiraliteit van de Maze als luitenant. Reeds twee jaar later werd hij benoemd tot scheepsbevelhebber en in 1629 als vlaggenkapitein van Piet Heyn. In 1637, pas 39 jaar oud, aanvaardde hij het opperbevel over de zeemacht, als Luitenant-Admiraal van Hollandt en West-Frieslandt.

Al spoedig kreeg hij grote naam door zijn overwinning bij Duins (1639) Dit was ongetwijfeld een der belangrijkste wapenfeiten in de Nederlandse maritieme geschiedenis

door de meesterlijke taktiek, maar vooral door het feit, dat door deze overwinning de noodzaak van een sterke vloot werd aangetoond. Deze overtuiging heeft verder vrijwel de gehele zeventiende eeuw beheerst en vormde in belangrijke mate de grondslag voor onze latere maritieme suprematie. Desondanks ondervond hij zeer veel kritiek van zijn politieke tegenstanders die hem zijn Prins (=Oranje) gezindheid kwalijk namen. Hij steunde Frederik Hendriks vlootpolitiek wat hem niet geliefd maakte bij de Staten.

De dreiging van een oorlog met Engeland nam alsmaar toe en Tromp stelde zijn bekende lijst Consideratiën op wat een uiteenzetting was over de wijze van oorlog voeren ter zee. Bureaucratie en tegenwerking maakten echter dat de vloot nog lang niet klaar was, toen het vlagincident bij Dover de Eerste Engelse Oorlog inluidde. Helaas mislukte door zwaar stormweer zijn opzet Blake te overvallen en hij werd uit zijn ambt gezet, alhoewel het scheepsvolk hem op handen droeg, en de bijnaam "Bestevaer" (Grootvadertje) had gegeven. Een bijnaam die na hem alleen de Ruyter nog zou dragen.

Witte de With was zijn opvolger, maar gehaat bij scheepsvolk en zelfs bij de kapiteins, waarvan een paar weigerden met hem te varen. Het gemor van het scheepsvolk en het verlies van Witte de With tegen Blake bij De Hoofden deed het tij keren. Tromp werd weer in zijn oude ambt bevestigd en hij versloeg Blake bij Dungeness (Battle of the Singels) waarna zijn vloot de zee beheerste.

Uit die tijd stamt de anekdote dat hij een bezem in de mast voerde ten teken dat hij de zee had schoongeveegd van Engelsen.

De Engelse vloot werd echter snel versterkt. Tromp slaagde er nog in een belangrijk konvooi van koopvaarders veilig binnen te loodsen, maar werd in de aansluitende drie-daagse zeeslag andermaal verslagen. Hij trok zich terug in de Wielingen, maar wist de vloot weer zeer snel te laten uitvaren en voegde zich, in het zicht van de Engelsen, bij het eskader onder Witte de With, dat uit Texel kwam.

In de aansluitende Slag bij Ter Heyde sneuvelde Tromp op 10 augustus 1653, in het begin van de strijd, maar de slag werd gewonnen. Zijn laatste woorden waren: "Ick heb gedaan, Houdt goeden moed"¹.

Tromp was ongetwijfeld de eerste van de grote vlootvoogden die in de zeventiende eeuw de Nederlandse Marine leidden. Hij was een geniaal tacticus en een geboren leider. Hij was goedhartig voor zijn minderen die hem op handen droegen en hem de titel "Bestevaer" (= grootvadertje) gaven. Tot op de dag van vandaag wordt het volgende citaat uit zijn mond aan de Nederlandse adelborsten voorgehouden.

Tegelijk loyaal tegenover de Staten alhoewel hij zijn kritiek niet verzweg. Hij werd zowel door de Engelsen als de Fransen in de adelstand verheven. De Ruyter, die in 1652 Vice-commandeur van 's Lands vloot onder Tromp was geworden, zag in hem zijn grote voorbeeld.

Schepen die Tromp genoemd werden:

- 1777 Linieschip
- 1803 Kanonneerschoener.
- 1808 Linieschip.
- 1830 Linieschip.
- 1877 Schroefstoomschip.
- 1904 Pantserschip. Vanaf deze datum werden de schepen slechts met "Tromp" aangeduid, in het midden latend of MAARTEN Tromp of diens zoon, CORNELIS Tromp bedoeld wordt.
- 1936 Flottieljeleider/Lichte Kruiser.
- 1975 Geleide Wapenfregat.
- 2004 Luchtverdedigingscommandofregat.

¹ Opmerkelijke laatste woorden, aangezien hij door een sluipschutter in de borst getroffen zou zijn.